

עבודה זרה ח

עניין: שמונה ימים טובים דאדם הראשון

בני יששכר חנוכה

מאמר ד, פו

הנה כבר קדם מאמרנו, הנס הזה דנרות התחלת הנס ביום כ"ה כסליו, והנה דבר נסיי אינו במקרה, והנה הגאון בעל גור אריה כתב כי בכ"ה אלול התחלת בריאת העולם ובו ביום נברא האור הראשון, והנה אז הוא הזמן שהיום והלילה שוים ואח"כ מתחיל האור להתמעט עד רבע שנה אשר אז הוא האור בתכלית המיעוט, ומן אז והלאה מתחיל האור להתגדל, והנה רבע שנה הוא בכ"ה כסלו, ואז היה הנס באור, ע"כ דברי הרב הקדוש הגאון הנ"ל, והנה אנחנו לא נדע הרי האור הראשון שנברא ביום א' נגנו, והמאורות [שהם מאירים לנו] לא נתלו עד יום ד', וגם הא דקמן שהיום אינו מתחיל להתגדל מן יום כ"ה כסלו רק מזמן התקופה, אבל תדע אשר רוח י"י דיבר בו בהרב הקדוש הנ"ל והשכיל ברוח הקודש אשר האור דחנוכה הוא מן האור הגנוז שנברא ביום הראשון.

מהר"ל נר מצוה

וראוי היה זה שיהיה בכ"ה בכסליו, שאז האור יוצא. כי בכ"ה באלול נברא האור בעולם, כי העולם נברא באחד בתשרי¹¹⁵, ובו נברא האדם, שנברא בששי [של] ימי בראשית¹¹⁶. והאור שנברא ביום ראשון (נלש"ט א, ג) היה זה בכ"ה באלול, שנברא האור. ויש לאור ד' גבולים¹¹⁷ הגבול האחד, שהאור הוא בתכלית התגברות שלו, והחושך בתכלית המיעוט, ומשם ואילך מתחיל האור להתמעט, והחושך להתגבר, וזהו בתמוז¹¹⁸. ויש גבול, שהאור והחושך הם שוים, ומכאן ואילך מתחיל האור להתמעט והחושך להתגבר, וזה בחודש תשרי¹¹⁹, שאז האור והחושך שוים ומכאן ואילך החושך מוסיף ומתגבר על האור. ויש גבול, שהחושך גובר על האור לגמרי, וזהו בחודש טבת¹²⁰, ומכאן ואילך מתחיל האור להתגבר. ויש גבול, שהאור והחושך הם שוים, ואחר כך הולך האור ומוסיף, וזהו בחודש ניסן, שאז האור וחושך שוים¹²¹, ואחר כך מתגבר האור יותר עד חדש תמוז, וכן הוא חוזר חלילה. והנה התחלת האור שיוצא מן החשיכה הוא בכ"ה כסליו, כי בריאת אור עולם בזמן שהוא שוה היום עם הלילה¹²², וזה היה בכ"ה באלול, או בכ"ה באדר למאן ראמר (ר"ט יא). בניסן נברא העולם¹²³. אם כן התחלת האור הוא בכ"ה בכסליו, שאז מתחיל האור להתגבר¹²⁴. ולפיכך נעשה הנס בשמן, והיה האור בכ"ה [בכסליו], אף שלא היה שמן להדליק. והיה הנס כל שמונה, כאשר אותו זמן הוא מיוחד להתחלת האור¹²⁵.

מענה יחזקאל בראשית מאמר יג בהערה

יב. והעיר הגר"א פאלקוף, דדברי המהר"ל האלו מתאימים היטב עם דברי הגמ' בע"ז (ח): תנו רבנן לפי שראה אדם הראשון יום שמתמעט והולך אמר אוי לי שמא בשביל שסרחתי עולם חשוך בעדי וחוזר לתוהו ובוהו וזו היא מיתה שנקנסה עלי מן השמים, עמד וישב ח' ימים בתענית ובתפלה, כיון שראה תקופת טבת וראה יום שמאריך והולך אמר מנהגו של עולם הוא הלך ועשה שמונה ימים טובים, ולפי המהר"ל חנוכה הוא מתחיל בימים שמאריכים והולכים, ונמצא לפי"ז נפלא דשורש המועד דחנוכה הוא באותם שמונה ימים טובים שעשה אדם הראשון, שהם באותו זמן ממש של ח' ימי החנוכה.